

**Rotterdamse
Academie
van
Bouwkunst**

Atelier 1.4: Ornament

Thema: Ornament
Object: Grootstedelijke Huis

Studiejaar: 2009-2010 / 1ste semester
Vrijdag: 14u00-19u00
Bijeenkomsten: 4, 11, 18 en 25 september
2, 9, 16 en 30 oktober
6, 13, 20 en 27 november
4 en 11 december
Afronding: week 51/2009
Studielast: 9 ECTS (252 uur, waarvan 70 tijdens de bijeenkomsten op vrijdag)
A/S punten: 9A/0S
Complexiteit: Middel

Docenten: Alexander Pols (Hans Kollhoff Architekten)

Inhoud

Sinds het Adolf Loos' betoog "Ornament und Verbrechen" uit 1908, de opkomst van de Nieuwe Zakelijkheid en het gebruik van materialen als beton, glas en staal is het ornament als zuiver decoratief element uit de architectuur verdwenen. De laatste jaren lijkt er een wederopstanding van het ornament plaats te vinden. Ornamenten op gebouwen hebben vaak een bouwkundige functie en zijn onderdeel van de constructie. Losgekoppeld van de constructie hebben dieptewerking, geleding en ornament echter ook het vermogen orde of constructieve principes te verbeelden zonder dat deze overeenkomen met de daadwerkelijke draagconstructie. Reliëf en ornament in de gevel (tektoniek) kunnen een gevoel van logica of schoonheid geven, met het doel gedachten op te wekken, de beschouwer een mededeling te doen of te behagen. Met dit besef kan het ornament als zelfstandig element met een eigen functie worden onderzocht en ontworpen. Na een korte maar intensieve studie naar decoratieve principes in de historische en hedendaagse context, focust het atelier zich op het ornament en het esthetisch gebruik van (gevel-) materialen en bouwtechnieken.

Opgave

Opgave is het ontwerpen van een grootstedelijk huis met woon- en werkruimtes aan de Herengracht in Amsterdam. Onder begeleiding van een architectuurhistoricus wordt, o.a. door de bezichtiging van zeventiende eeuwse grachtenpanden, getracht door te dringen tot het ontstaan van het ornament en de reden van haar bestaan. Naast de ruimtelijke en functionele opbouw van het grachtenpand, wordt specifiek de gevel gebruikt als onderzoeksterritorium. Immers, de gevel communiceert, representeert en vormt als het ware het gezicht van het huis. Compositie, materiaalgebruik, textuur en decoratie zijn hiervoor de ingrediënten en dienen een doel. Zoals bij de eeuwenoude burens moet de gevel met haar ornamenten ook buiten het actuele programma om en op de lange termijn blijven boeien. Zelf ontwerpend aan het huis wordt het bestaansrecht en de betekenis van het ornament in de hedendaagse architectuurpraktijk onderzocht. De zoektocht bestaat uit het onderzoekend tekenen van gedetailleerde, driedimensionale gevelfragmenten op schaal 1:20 en het bouwen van modellen en mockups.

Planning en inhoud per week of fase

4 september: introductie en start historisch onderzoek decoratieve principes
9 september: om 20:00 in het NAI, lezing & discussie Hans Kollhoff over zijn relatie met de stad
11 september: bespreking historisch onderzoek en voorbereiding excursie naar Amsterdam
12/13 september: excursie Amsterdam/ open monumentendag: rondleiding grachtenpanden en lezingen
18 en 25 september: analyseren en uittekenen grachtenpanden van de locatie aan de Herengracht
2 oktober: presentatie locatiestudie en historisch onderzoek
9 oktober: start ontwerpogave en bouw situatiemaquette
16 en 30 oktober: bespreken eerste ontwerptekeningen van het huis
6 november: lezing "bouw- en tekentechnieken" en start driedimensionale detailtekeningen schaal 1:20
13 november: tussenpresentatie
20 en 27 november: uitwerken kenmerkend detail in schaal 1:5 en mockups
4 en 11 december: begeleiding afronden ontwerp, detailtekeningen en modellen

Beoordelingscriteria

Het project wordt aan de hand van de eindkwalificaties en de leerdoelen beoordeeld.

Leerdoelen:

- Na afloop heeft de student het vermogen een gevelontwerp te maken.
- Vaardigheid een gebouwgevel te *engineeren*.
- Vaardigheid van het inpassen van een gebouw in zijn omgeving.
- Vaardigheid in het coherent uitwerken van een ontwerp tot en met de constructie, materialisering en detaillering.

Eindkwalificaties van de opleiding tot architect die in dit atelier aan de orde komen

MArch	1	2	3	4	5	6	7	8	9a	9b	9c	9d	9e	9f	9g	9h	9i	9j	10	11
--------------	---	---	---	---	---	---	---	---	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----	----

1. Vervaardigt (vernieuwende) architectonische concepten en ontwerpen die aan maatschappelijke, esthetische, technische, financiële, functionele en juridische eisen voldoen.
3. Initieert, ontwikkelt, analyseert, interpreteert en/of beoordeelt een opdracht of opgave zelfstandig en vertaalt deze in een architectonisch concept of ontwerp.
4. Maakt technisch bekwaam een integraal ontwerp dat voldoet aan kaders voor kwaliteit, (bouw)voorschriften, budget, tijd en eisen van gebruikers en opdrachtgevers.
6. Werkt en studeert zelfstandig en autonoom in de beroepspraktijk en de studie, reflecteert op eigen gedrag (reflection in action) en is in staat hierin vernieuwing aan te brengen.
7. Zet zelfstandig en/of in (multidisciplinair) teamverband het ruimtelijk vormgevend vermogen in als onderzoeksinstrument, op basis van methoden van voor de ontwerppraktijk relevant onderzoek.
8. Hanteert relevante methoden van onderzoek bij het maken van architectonische projecten en integreert de resultaten hiervan in (innovatieve) oplossingsvarianten voor architectonische concepten en ontwerpen.
- 9b. Past bij het maken van architectonische concepten, ontwerpen en projecten passende kennis van de geschiedenis en de theorie van de architectuur en aanverwante kunstvormen, technologische vakken en menswetenschappen toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
- 9h. Past bij het maken van architectonische concepten, ontwerpen en projecten inzicht in de problemen op het gebied van het constructief ontwerp, de constructie en de civiele bouwkunde in verband met het ontwerpen van gebouwen toe en verantwoordt deze kennis en inzichten.
10. Maakt op adequate wijze een ontwerp én plan in beeld, geschrift en woord voor anderen inzichtelijk en reflecteert hier kritisch op.

Eindkwalificaties van de opleiding tot stedenbouwkundige die in dit atelier aan de orde komen

MUrb	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10a	10b	10c	10d	10e	10f	10g	10h	10i	10j	11	12	13
-------------	---	---	---	---	---	---	---	---	---	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	-----	----	----	----